افزایش خرید و فروش پایان نامه دزدی در سطح شهر

پول بیار...پایان‌نامه ببر!

از همهمه و آشفتگی جزوات و کتب و کلاس‌های کنکوری که پیش از قبولی دانشگاه درگیرش هستیم تا ورود به دانشگاه و پاس کردن ناپلئونی دروس و التماس به دانشجویان سال بالایی برای گرفتن مقاله و جزوه و تحقیق مسیر ناهمواری وجود دارد که هر جوانی بنا بر تسلطش به دروس، زرنگی و تجارب ارزنده سایر دانشجویان این مسیر را به نحوی طی می کند. در این مسیر سخت و ناهموار نگارش پایان‌نامه و در نهایت چشیدن طعم شیرینی فارغ التحصیلی حکم غول مرحله آخر را دارد که دانشجویان به فراخور حالشان(!) تلاش می کنند تا این غول را زمین بزنند. در این گزارش نیم نگاهی داریم به روش‌های غیر قانونی و البته غیر اخلاقی که این روزها به دانشجویان تنبل، پولدار و پرمشغله یاری می‌رساند تا با کمترین دردسر و کوتاه ترین زمان ممکن پایان‌نامه خود را تکمیل و ارائه دهند

■ سمانه مهرپرور

دست نیاز به سوی خلق دراز

معمولا پایان‌نامه‌های مقطع کارشناسی برای دانشجویان به مراتب ساده‌تر از مقاطع بالاتر است و نگارش پایان‌نامه در دوره کارشناسی ارشد و یا دکتری، پیچ‌وخم‌های سرسام‌آوری دارد و به معضلی مثال‌زدنی برای دانشجویان منجر شده است. هر دانشجویی تا به پایان دوره تحصیلی و نگارش پایان‌نامه نزدیک می‌شود انگار غم‌های عالم بر سرش خراب می‌شود و چنان اضطراب و وحشتی به جانش می‌افتد که تا مدت‌ها خواب را از چشمانش می‌گیرد.

در این بین وضعیت آنانی که پله‌های اتمام تحصیل‌شان را دوتا یکی طی کرده‌اند و مدام دست نیاز به سوی خلق‌الله دراز داشته‌اند و از این و آن مقاله و جزوه و تحقیق علمی طلبیده‌اند بحرانی تر است. در این مرحله این دانشجویان دو راه حل دارند روش اول اینکه آستین‌ها را بالا بزنند و با سکوت و یکنواختی کسل‌کننده با منابع کتابخانه‌ها و پژوهشگاه‌ها و مراکز علمی ـ پژوهشی دست و پنجه نرم کنند و پایان نامه خود را تکمیل و یا به روش د وم رجوع و دست در جیب مبارک کرده و راهی میدان انقلاب و خیابان‌های اطراف آن شوند و یک جلد پایان‌نامه خریداری کنند و تحویل واحد تحصیلات تکمیلی دانشگاه دهند و بعد هم فرایند دفاع و داوری و ختم کلام...

این روزها در اطراف دانشگاهها، فضاهای مجازی و سطح شهر تبلیغات بسیار زیادی برای روش دوم، دیده می شود. احتمالا برای شما هم ایمیل‌های تبلیغاتی این افراد و موسساتی که در زمینه فروش پایان‌نامه فعالیت می‌کنند با عناوینی همچون «دیگر نگران پروژه‌های دانشجویی و مقالات و پایان‌نامه‌تان نباشید»، «بانک پایان‌نامه‌های دانشجویی» و... ارسال شده است. تبلیغات اینترنتی معمولا حاوی مجموعه کامل و به‌روزشده‌ای از هزاران مقاله و پایان‌نامه و پروژه فارسی، فایل‌های آموزشی، پاورپوینت فارسی و طرح‌های کارآفرینی با جزئیات کامل در تمامی رشته‌ها و زمینه‌های مختلف و با قیمتی حدود ۱۵ تا ۳۰ هزار تومان (بسته به نوع و کمیت محتوا) است که به مشتریان عرضه می‌شود.

زمانی که دی‌وی‌دی‌ها را خریداری کنید، می‌توانید به تمامی فایل‌ها به‌صورت فایل ورد (doc) دسترسی داشته باشید که از قضا قابل ویرایش دلخواه مصرف‌کننده بوده و به صورت کامل و آماده صفحه‌بندی است. از سوی دیگر با مراجعه به خیابان انقلاب می‌توان با هزاران مرکز و موسسه تهیه و تدوین تحقیقات دانشگاهی مواجه شد که هر کدام مزایا، امتیازات و خدمات ویژه‌ای را به مشتریان خود ارائه می‌دهند و لازم نیست که دانشجویان راحت‌طلب به خود سختی داده و چند ماه پایانی تحصیل‌شان را با استرس و تب‌وتاب نگارش پایان‌نامه به پایان برسانند.

بیا تو سفارش بده!

سرک کشیدن در این موسسات که انواع پایان نامه را با قیمت‌های متفاوت به دانشجویان ارائه می‌دهند، خالی از لطف نیست و نکات جالبی را از یک شغل پرسود نشان می‌دهد. هزینه فروش پایان‌نامه برای رشته‌های مختلف علمی در این موسسات متفاوت است و مثلا رشته‌های گروه فنی گران‌تر و گروه انسانی ارزان‌ترند! در این بین برخی موسسات به صورت تخصصی فقط برای فلان رشته دانشگاهی کار می‌کنند و معتقدند که نگاهی تخصصی به بحث تهیه پایان نامه دارند!

این موسسات معمولا با چند دستگاه رایانه و دو سه نفر متخصص در امور پایان نامه(!؟) فعالیت می کنند و به دانشجویان متقاضی مشاوره رایگان هم می‌دهند و همیشه سرشان شلوغ است. اگر به عنوان دانشجو وارد این موسسات(شما بخوانید مغازه‌ای کوچک و به‌هم ریخته) شوید مسیر جالبی را تا به‌دست آوردن پایان نامه طی خواهید کرد. بسیاری از دانشجویانی که وارد این موسسات می شوند کمتر توی چشم همدیگر نگاه می کنند یا هم کلام می شوند شاید دلیلش وجدان دردی باشد که آنها را منع می کند از سرقت نتیجه تلاش یک دانشجوی بیچاره دیگر. اما ظاهرا کسب نمره و رهایی از دانشگاه مهم‌تر از فکر کردن به وجدان است...

«مونا. د» دانشجوی کارشناسی ارشد در شهرستان است. دلیل انتخاب موسسه را از او می پرسم می‌گوید: «در شهرستانی که من تحصیل می کنم ارائه پایان نامه یک کار فرمالیته و تنها برای کسب نمره است بنابراین خیلی از دانشجویان وقتی صرف انجام پایان نامه نمی کنند. این موسسه را هم بچه های فارغ التحصیل معرفی کرده اند. البته با توجه به اجباری شدن ثبت طرح اولیه، کمی طول می کشد تا کارم راه بیفتد...»

در این موسسه مقالات علمی، تحقیقات و ترجمه متون که معمولا از اینترنت استخراج می‌شوند با قیمت‌هایی از ۱۰ تا ۲۰۰ هزار تومان به فروش می‌رسند و قیمت پایان‌نامه‌ها به عوامل مختلفی همچون مقطع تحصیلی، موضوع پایان نامه، حجم و همچنین رشته متقاضی خرید پایان نامه بستگی دارد. هرچه موضوع پایان‌نامه ناب‌تر بوده و کمتر مورد استفاده قرار گرفته باشد، قیمت بالاتری دارد.

کافی است سر کیسه را شل کنید! اگر دانشجو باشید به خوبی واقفید که نگارش پایان‌نامه مستلزم تنظیم پروپوزال یا طرح اولیه است، در این موسسات برای تهیه پروپوزال هم تمهیداتی اندیشیده شده است تا شما دست خالی برنگردید. برخی مراکز برای نشان دادن حسن نیت و خیرخواهی‌شان و به بیانی بهتر جذب مشتری به تنظیم رایگان پرپوزال اقدام می‌کنند تا طرف را بیشتر در رودربایستی بیندازند و در مراحل بعد پول همان پروپوزال خیراتی را نیز از طرف بگیرند. بنابراین فردی که به این موسسات مراجعه می‌کند حالا حالاها باید دست در جیب مبارک کند و حساب بانکی‌اش را خالی کند. و این را هم بد نیست بدانید که نرخ نگارش روز به روز با تورم بازار و گرانی کاغذ سر به فلک می‌کشد.

مسئول فروش پایان‌نامه این موسسه درباره روند کاری موسسه‌اش می‌گوید: «اگر در پی خرید پایان نامه آماده هستید به یکی از کارمندان ما مراجعه کرده و بعد از مطرح کردن موضوع خود و مشاوره رایگان لیستی چند صفحه‌ای از پایان‌نامه‌های مرتبط و یا نزدیک به سوژه‌های مورد نظر در اختیارتان قرار داده می‌شود.»

البته راهنمایی و مشاوره رایگان برای انتخاب پایان‌نامه‌ای درخور و شایان توجه! از خدمات دیگر این موسسه است که انتخاب استفاده از مشاوره با خود مشتری خواهد بود. بعد از انتخاب پایان‌نامه مورد نظر، تعداد صفحات آن را شمرده و قیمت تمام شده را به عبارت صفحه‌ای ۸۰۰ تومان محاسبه می‌شود.

این موسسات خدماتی همچون تدوین پایان نامه را نیز بر عهده دارند که قیمت پایه آن از یک میلیون تومان شروع تا ۷ میلیون تومان در برخی رشته های خاص ادامه دارد که تجربه نشان داده است که در تهیه این پایان نامه ها نیز باز از پایان نامه ها و مقالات دزدی استفاده می شود.

«رضا.ح»دانشجوی جامعه‌شناسی است که به دلیل مشغله کاری و فقدان تسلط کافی به رشته تحصیلی‌اش و به پیشنهاد یکی از دوستان راهی خیابان انقلاب می‌شود تا هم موضوع پژوهشش را خریداری کند هم پروپوزال و هم بقیه ماجرا را. رضا می‌گوید: «چون نمی‌خواستم پایان نامه دزدی بخرم اول با قراری که با موسسه نگارش پایان نامه داشتم در ابتدا به من وعده داده شد که یک هفته‌ای موضوع و طرح اولیه را در اختیارم قرار می‌دهند و برای این کار لازم نیست مبلغی را متحمل شوم. پس از یک هفته با من تماس گرفتند و پروپوزالی که به نظر خودم نقصی نداشت به من تحویل داده شد و پس از آن و با چانه‌زنی و چکش‌کاری بر سر مبلغ، بالاخره راضی شدند با یک میلیون تومان، سر و ته قضیه پایان‌نامه را به هم وصل کنند و یک ماهه تحویلم دهند. بعد از گذشت یک ماه و اندی و مراجعه به موسسه مذکور، متوجه شدم که مطالبی که برای پایان‌نامه من جمع‌آوری شده بود، دقیقا خلاصه چند پایان‌نامه از دانشگاه خودم است که قبلا برای انجام تحقیق کلاسی به آنها مراجعه کرده بودم. متاسفانه با آنکه این مسئله را به موسسه مربوطه گفتم، آنان نپذیرفته و من که دستم به جایی بند نبود، مجبور شدم هزینه اضافی صرف کنم تا با تغییراتی بتوانم آن را ارائه دهم».

از خانه هم بیرون نیا!

علاوه بر این موسسات با یک سرچ ساده به فروشگاه‌های مجازی فروش پایان‌نامه در اینترنت بر می‌خوریم که تعداد این فروشگاه‌های مجازی که در فروش فایل های پایان‌نامه حسابی حرفه‌ای شده‌اند نیز نه تنها کم نیست که بسیار فعال و به‌روزشده به کسب‌وکار خود ادامه می‌دهند و اصلا معلوم نیست مدیریت این سایت‌ها و منابع این نوشته‌ها و وعده‌ها کیست و در کدام شهر و استان سکنی دارد. خوش‌بینانه‌ترین حالتش این است که این افراد فارغ‌التحصیلان رشته‌هایی متفاوتی هستند که به این کار مشغول اند. اما امان از آنهایی که به جمع‌آوری مطالب و تغییر ظاهری پایان‌نامه های دیگر که قبلا توسط اشخاص نگارش یافته، می‌پردازند و به نوعی مطالب یک پایان‌نامه را برای پایان‌نامه دیگر سرقت می‌کنند.

مرتضی فارغ‌التحصیل یکی از دانشگاه‌های دولتی است و حدود سه سال است که پس از فراغت از تحصیل به این کار مشغول است، می‌گوید: «من هیچ‌گاه همت و زمانی را که برای پایان‌نامه‌ام گذاشتم خرج پایان‌نامه‌های مشتریانم نمی‌کنم، چون آنها اگر دلسوز و نگران بودند، به خودشان زحمت می‌دادند و تحقیق و پژوهش می‌کردند. برای همین برای جمع‌آوری اطلاعات با صرف کمترین وقت، به منابع ابتدایی و سطحی و مطالب از پیش نوشته شده بسنده می‌کنم و در بخش تحلیل داده‌ها و نتیجه‌گیری نیز دقت و تمرکز زیادی خرج نمی‌کنم. در این راه همه به دنبال دریافت پول هستند و کسی دلش برای علم و دانش نمی‌سوزد».

وی می‌گوید: «برخی مواقع هم از طریق دوستانم افرادی به من معرفی می شوند که می خواهند از ابتدا تا انتهای پایان‌نامه را برایشان انجام دهم. برای این افراد معمولا وقت بیشتری‌می‌گذارم اما دستمزدم از دو میلیون تومان کمتر نمی شود چرا که تعهد بیشتری به کارم دارم اما باز از مطالب آرشیوی خودم و پایان‌نامه‌های دیگر هم در نگارش این دست پایان‌نامه ها بهره می‌گیرم.»

دوان دوان به‌دنبال دزد پایان‌نامه

اما این کاسبی پر رونق دردسرهای بسیاری را برای دانشجویانی که مدت‌ها وقت صرف تهیه پایان‌نامه کرده‌اند ایجاد کرده است. حسین بصیریان، دانشجوی دکترای علوم ارتباطات دانشگاه علامه‌طباطبایی است که پایان‌نامه کارشناسی ارشدش توسط شخصی به دانشگاه دیگر ارائه شده‌است. وی در این باره می‌گوید: «ظهر یکی از روزهای شهریور امسال، برای انجام امور شخصی به یکی از دانشگاه‌های شهر تهران مراجعه کرده بودم که ناگهان با پایان‌نامه‌ای در دست شخصی مواجه شدم. عنوان درج شده روی عطفِ آن پایان‌نامه، بدون کوچک‌ترین تفاوتی، با موضوع پایان‌نامه کارشناسی ارشد من یکی بود! خیلی تعجب کردم! خواهش کردم تا اگر ممکن است، نگاهی به آن بیندازم. با اکراه پذیرفت. نگاهی به فهرست مطالب انداختم... هیچ تفاوتی با کار من نداشت... جلوتر رفتم... هرچه بیشتر ورق می‌زدم، بیشتر گیج می‌شدم... از بیان مسأله گرفته تا سوالات و فرضیه‌ها و سایر مطالب مندرج! دست‌آخر جدول‌ها، نمودارها، و حتی پیوست‌های آخر پایان‌نامه را که مشاهده کردم، فتوکپی کاملی از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خودم را یافتم که یک‌سال و نیم پیش از آن دفاع کرده بودم!»

پرونده این سرقت علمی هنوز مختومه نشده است، هرچند مسئولان دانشگاه حق مالکیت فکری و معنوی پایان‌نامه مذکور را برای این دانشجو محفوظ دانسته‌اند. یا اینکه «رحیم .ب» دانشجوی دیگری که برای تایپ مطالب جمع‌آوری شده پایان‌نامه‌اش که حاصل تلاش خودش بوده، به یکی از مراکز تایپ جزوات دانشگاهی مراجعه کرده و با درخواست غیرمنتظره‌ای از سوی صاحب مرکز مواجه شده‌است. او درخواست کرده که حاضر است مبلغی را به این دانشجو بدهد و در ازایش وی مطالب خود را در اختیار فروشنده قرار دهد! واضح است که با این تفاسیر سایر دانشجویان نیز با ترس و دلهره، نوشته‌های خود را در اختیار این مراکز بگذارند یا برای صحافی پایان‌نامه‌ها، به‌جای مراجعه به مراکز مختلفی که قیمت‌های مناسب‌تری دارند، مجبور می‌شوند به مراکز معتبرتر اما با قیمت نجومی پایان‌نامه خود را صحافی کنند تا از گزند حوادثی چون سرقت علمی در امان باشند.

حالا چه کنیم؟

معضل خرید پایان نامه امروز به یک اپیدمی تبدیل شده است که می تواند در صورت تداوم یک فاجعه علمی را رقم بزند که علاوه بر رشد قارچ گونه و منفعت طلبانه موسسات مربوطه وجود دانشجویان راحت‌طلبی که حاضر نیستند سختی پژوهش و جست‌وجو را تحمل کنند و تنها با صرف مبالغ گزافی پایان‌نامه‌های فروشی و یا حاصل دست یک دانش آموخته دیگر دست یابند، به زنده ماندن این بازار دامن زده است.

برخی از اساتید دانشگاه‌ها معتقدند برای جلوگیری از سوء استفاده این موسسات باید به صورت مرتب گزارش‌هایی مبنی بر بازدید از پروژه‌ها تهیه و ارسال کنند که طی این فرایند، تخلفات و مشکلات احتمالی قابل بررسی و شناسایی است. برخی نیز بر این باورند که قبل تصویب موضوع پایان‌نامه‌ها، ابتدا باید کارشناسانی عناوین پایان‌نامه را در سایت ایران داک، مرکز اسناد علمی ایران و پایگاه استنادی علوم جهان اسلامی چک کنند تا نوآور بودن و با تکراری نبودن آن تعیین شود.

به اعتقاد برخی دیگر حضور کمرنگ اساتید راهنما در مرحله تدوین پایان‌نامه‌ها نیز یکی دیگر از عوامل رواج پایان‌نامه‌های تقلبی است. اگر بعد از نوشتن و دفاع پروپوزال، دانشجو مراحل کار را تحت نظارت و راهنمایی مداوم استاد راهنما انجام دهد، رشد صعودی این فعالیت‌های غیرقانونی با کندی مواجه می‌شود. در حالی که اکنون برخی اساتید راهنما تنها حضور اسمی دارند و با عدم نظارت خود باعث می‌شوند تا برخی دانشجویان پایان نامه آماده را خریداری کرده و به آنها تحویل دهند.

دکتر امیدعلی مسعودی، استاد دانشگاه علامه‌طباطبایی به کیهان می گوید: «این مسئله آسیبی است که از بیرون دانشگاه به همه ما ضربه می‌زند. البته با برنامه‌ریزی‌های خوبی که در دانشگاه‌ها انجام شده است، مثل تصویب پروپوزال، هدایت استاد راهنما و مشاور و نظارت مدیران گروه‌ها، احتمال بساز و بفروشی پایان‌نامه به حداقل رسیده است. مهم‌ترین نکته رعایت اخلاق پژوهش از سوی دانشجویان است. جریمه سنگین استفاده از پایان‌نامه‌های جعلی هم تاحدودی مانع این کار غیراخلاقی است ولی در هر حال نظارت و بررسی دقیق می‌تواند از وقوع چنین حوادث زشتی در دانشگاه‌ها جلوگیری کند».

هر چند امروز قوانین و ضوابط سفت و سختی برای ثبت پایان‌نامه در نظر گرفته شده است اما تا زمانی که مراجع اصلی و به اصلاح آقا بالاسر دانشگاه‌ها و مراکز علمی تدبیری جدی نیندیشند و عرصه را برای فعالیت‌های این موسسات غیرقانونی و دانشجویان خاطی تنگ‌تر نکنند دانشجویان همچنان رغبت به خرید پایان‌نامه‌های دزدی دارند و موسسات نیز که به دنبال سود شخصی‌شان هستند هر روز فربه‌تر می شوند و آن‌وقت دیگر کسی نمی تواند ادعایی در مورد اعتبار نتایج تحقیقات دانشگاهی داشته باشد چرا که معلوم نیست چند درصد این تحقیقات دزدی و یا به قول خودمان کپی پیست است!

مراقب باشیم که...

در کشور ما که همین الان در هفته پژوهش هستیم بودجه قابل توجهی برای امور پژوهشی در سازمان ها و نهادها در نظر گرفته شده است که گاه در جای خودش صرف نمی‌شود و به مباحث عمرانی و حقوق و اضافه کار می‌رسد و یا آن‌طور که باید هزینه نمی‌شود و محصول خاصی نمی‌دهد. پژوهش در کشور ما جدی گرفته نشده است که پایان‌نامه به عنوان یکی از فرزندان پژوهش در کشور، این‌گونه به صورت بساز - بفروشی تولید و ارائه می‌شود. این که در کشوری رو به رشد و با جمعیت جوان که در میانه‌های رسیدن به قله ۱۴۰۴ است، تحقیق و پژوهش دانشگاهی،در مواردی نوعی کار فرمالیته است، باید نگران آینده و خروجی محصولات پژوهشی در کشور بود؛ مراقب باشیم که ثبت مقاله در سایت های رسمی سنجش علمی کشورها، و همچنین افزایش تعداد دانشجو و پایان‌نامه‌ها، الکی ما را سر کار نگذارد.

گزارش سوم

برخورد نزدیک از نوع آمریکایی

بر اثر تیراندازی در مدرسه ابتدایی سندی هوک در شهر کوچک نیوتاون در ایالت کانتیکت در شمال شرقی آمریکا حدود ۳۰ نفر از دانش‌آموز و معلمان این دبستان کشته شدند. آدام لانزا بیست ساله با دو قبضه سلاح و پوشیدن جلیقه ضد گلوله، صبح جمعه وارد مدرسه سندی‌هود در شهر نیوتاون ایالت کانتیکت شد و دهها نفر را به گلوله بست. شدت فاجعه و تعداد کشته شده ها به حدی بوده است که پلیس از دانش‌آموزان خواسته است با چشمان بسته، کلاس ها و مدرسه را ترک کنند. برخی رسانه های آمریکایی اعلام کردند، معلم کشته شده در این مدرسه، مادر خود ضارب بوده است که پس از کشتن پدرش در منزل، به محل کار مادرش آمده و او و دانش آموزان کلاس وی را به رگبار بسته است.

چند ساعت بعد از این حادثه بازهم چنین تصویری این بار در یکی از بیمارستان‌های آمریکا مشاهده شد و فردی با اسلحه یک پزشک و دو پلیس را زخمی کرد و خودش کشته شد. قبل از این حادثه در پورتلند ایالت اورگان، فرد مسلحی با ورود به فروشگاه، سه نفر را کشت و تعداد دیگری را زخمی کرد. چند ماه قبل نیز در سینمایی در شهر آرورا در ایالت کلورادو، یک جوان با پوشیدن لباس بت من، وارد سالن سینما شد و ۲۰ نفر را کشت. این حوادث و مشابه آن تقریباً برای مردم آمریکا عادی شده است که در هر حادثه نیز رسانه های آمریکا شروع به انتقاد از قانون آزاد بودن سلاح و سود میلیاردی شرکت های اسلحه سازی می کنند ولی بعد از مدتی موضوع به فراموشی سپرده می شود. واشنگتن پست می نویسد میزان قتل با اسلحه گرم در آمریکا از همه کشورهای توسعه یافته بیشتر است؛ بر اساس اطلاعات جمع آوری شده در سازمان ملل، میزان قتل با اسلحه در آمریکا حدود ۲۰ برابر حد متوسط این جنایت در کشورهای توسعه یافته جهان است و این بدین معنا است که احتمال کشته شدن یک آمریکایی با اسلحه ۲۰ برابر فردی است که در سایر کشورهای توسعه یافته جهان زندگی می‌کند. به عبارتی حوادث ماه‌های اخیر نشان داد که هنوز مسئله امنیت و خشونت در بین سنین پایین معضل خاص جامعه ای است که ادعا می‌کند بیشتر هزینه در جهان را برای پرورش فکری نوجوانان خود می کند.

بعد از حادثه مدرسه سندی هوک نظریه های زیادی در رسانه های آمریکایی در چرایی و چگونگی پیدایش این حوادث پیشنهاد شده است که اکثر آنها حول محور افزایش خشونت و افسردگی در بین اقشار کم سن و سال این کشور می چرخد ولی در بررسی های اولیه از سابقه آدام‌لانزا هیچ‌گونه سوءسابقه و مشکلات خانوادگی و خشونت و افسردگی و ... در وی مشاهده نشده است. منابع رسمی آمریکایی می‌گویند لانزا هیچ مشکل روانی نداشته و همه همسایه ها او را پسری آرام و مودب خطاب می کردند. وی در خانواده ای که پدرش استاد دانشگاه و مادرش معلم مدرسه بود بزرگ شد و به گفته اطرافیانش هیچ‌عامل غیر عادی در رفتارش مشاهده نشده بود ولی شاید تحلیل روزنامه نیویورک تایمز درباره علت و عوامل این‌گونه حوادث در نوع خود جالب باشد. این روزنامه به نقل از کسانی که لانزا را می شناختند در مصاحبه با برادر و نزدیکان او می نویسد هیچ انگیزه ای برای این کار نمی توان پیدا کرد ولی شاید این گفته که او خیلی مورد توجه هم سن و سالانش نبود بتواند منطق درستی درباره رشد این حوادث در کشورهای توسعه یافته پیدا کرد. این روزنامه نظریه جالبی درباره رسانه‌های جمعی و نوع برنامه‌های آن در آمریکا مطرح می کند که نشان می دهد کودکان آمریکایی تحت تاثیر این برنامه ها در جست‌وجوی نوعی شخصیت قهرمانی بین هم سن و سالان خود هستند. در حال حاضر قوی ترین نظریه از انگیزه آدام لانزا مطرح شدن و به عبارتی ثابت کردن جسارت خود بوده است که پدرش پیتر به این موضوع اذعان دارد.

رسانه های کلان در آمریکا و نوع قهرمان پروری در برنامه‌های آنها به گونه ای است که از مرد آمریکایی مردی قدرتمند با سلاح می سازد که نوجوانان و جوانان در نوک پیکان این هدف‌گذاری هستند. نوجوان آمریکایی که به راحتی به سلاح دسترسی دارد از قهرمان فیلم و برنامه جذاب ساخته شده در رسانه های بزرگ تفریحی تقلید می کند. در ارزیابی برنامه های سه شبکه اصلی تلویزیون آمریکا، یعنی ABC، NBC، و CBS معلوم شده است که این شبکه‌ها در برنامه های خود در هفته ۹۲ مورد حمله با اسلحه گرم، ۱۱۳ صحنه تجاوز به عنف، ۹ مورد خفه کردن، ۱۶۸ فقره حمله با اسلحه گرم و ۱۷۹ مورد تخلف از قانون را نمایش می دهند. از سوی دیگر، هر کودک آمریکایی تا رسیدن به سن ۱۴ سالگی، جمعا ۱۳هزار مورد قتل و تجاوز را مشاهده می کند. به نوشته هفته نامه انگلیسی ساندی تایمز در آمریکا با وجود ۴۴۰هزار پلیس فدرال، در هر ساعت ۲قتل، ۱۹۴ دزدی مسلحانه، ۱۰ موردتجاوز جنسی به زنان و کودکان و ۶۰۰ مورد سرقت از منازل رخ می دهد. بچه های ۳ تا ۱۲ سال به طور متوسط هر روز ۶ ساعت در برابر تلویزیون می نشینند. به اعتقاد برخی روان‌شناسان اجتماعی سه جنبه مهم دیگر در مورد ترویج خشونت به وسیله تلویزیون در کودکان، نوجوانان و جوانان شایان توجه است: مسئله حساسیت زدایی نسبت به پرخاشگری. تا زمانی که فرد با صحنه های پرخاشگرانه و خشونت آمیز مواجه نشده است، حتی تعداد اندکی پرخاشگری نیز واکنش های نامطلوب و آزاردهنده ای نسبت به صحنه های خشونت آمیز (مثلا کتک زدن یک کودک) در او ایجاد می کند. اما وقتی وی به طور مداوم در معرض تماشای چنین صحنه هایی قرار گرفت، کم کم حساسیت خود را از دست داده و قضیه برای او عادی می شود. نیاز به خشونت فزاینده برای به افزایش هیجان تماشاچیان. فردی که مواد مخدر مصرف می کند، در آغاز با مقدار اندکی از این مواد به حالت خلسه می رسد اما به تدریج برای رسیدن به همان میزان خلسه، مجبور است مقادیر بیشتری مواد مخدر استفاده کند، زیرا بدن وی به مقدار سابق مواد عادت کرده و واکنش نشان نمی‌دهد. در مورد پرخاشگری نیز همین طور است.

■ محمد حسنلو

هوای تازه

به خودتان نگاه کنید و بگویید چقدر از ضعف‌ها و ناتوانی‌هایتان آگاهید؟ اگر در یک موقعیت جدید قرار بگیرید تا کجا می‌توانید عکس‌العمل‌های خودتان را پیش‌بینی کنید؟ می‌دانید از پس کدام کارها بهتر برمی‌آیید؟ می‌توانید میزان موفقیت خود را در یک فعالیت فرضی پیش‌بینی کنید؟ بیشتر مردم درست به اندازه شما خودشان را می‌شناسند و به ویژه به ضعف‌هایشان آگاهند. بنابراین کمتر کسی در این دنیا احتیاج فوری و ضروری دارد که دیگران مدام ضعف‌هایش را به رخش بکشند و نادرستی تصمیم‌هایش و عدم تناسب آن‌ها با توانایی‌هایش را به یادش بیاورند. با این حال این کمکی است که همه ما آماده‌ایم در هر شرایطی به همدیگر بکنیم. اما از کمک‌های ضروری‌تر غافلیم. اگر به خودمان و گذشته خودمان نگاه کنیم می‌بینیم که کمتر درباره ضعف‌هایمان تردید داریم. به راحتی و بدون کمک دیگران می‌توانیم تشخیص بدهیم که در چه کارهایی از دیگران بدتریم و استعداد چه چیزهایی را نداریم. آنچه دائم درباره‌اش تردید می‌کنیم توانایی‌ها و استعدادهاست. هر قدر هم نقاشی‌مان به چشم خودمان زیبا شده باشد، تا وقتی دیگران تحسینش نکنند احساس رضایت کامل نمی‌کنیم. هر قدر هم از کار خودمان راضی باشیم تا وقتی شخص دیگری رضایت‌مان را تایید نکند مطمئن نمی‌شویم. همیشه نگرانیم که مبادا محبتی که به خودمان داریم در قضاوت‌هایمان تاثیر بگذارد. پس چرا گاهی فرض می‌کنید بقیه مردم درست عکس این هستند؟ چرا خیال می‌کنیم به ما بیشتر برای درک اشتباهاتشان نیاز دارند تا دانستن نقاط قوت‌شان؟ حتی برای خودشیفته‌ترین و خودبین‌ترین مردم همیشه کسانی هستند که عیب‌ها و ضعف‌ها را صریح یا به کنایه و اشاره نشان بدهند. نمایاندن ضعف‌های دیگران به خودشان، حتا اگر واقعا لازم و ضروری باشد، مثل یک واجب کفایی است که به قدر کفایت و بلکه بیشتر از حد کفایت انجام شده. اگر واقعا نگران کمک به دوستانمان هستیم آن واجب کفایی دیگر را که بر زمین مانده انجام بدهیم: قوت‌ها و قدرت‌هایشان را نشان‌شان بدهیم.

■ آمنه روحانی

زمزمه

بعد از یک سکوت طولانی، بعد از روشن و خاموش کردن شمع‌های کوچک اتاق و در تنهایی فرورفتن، بعد از این روزهای کسل بی‌طاقت که شبیه هیچ وقتی ازگذشته‌خودم نبوده‌ام، احساس می‌کنم باید حرف بزنم.

باید حرف بزنم از این‌که در تاکسی حقم را خورده‌اند. راننده باقیمانده پولم را نداد. بگویم که یک راننده عصبانی دیگر هم داشت زیرم می‌گرفت و یک مغازه‌دار خسته، حوصله سوال‌های من را نداشت.

باید بگویم. از تنهایی‌های خودم. از ناهارهایی که سر میز، تنها می‌خورم. از کارم که به خاطر هشت سال درس تخصصی خواندن، سخت، نفس‌گیر و بدبوست. باید بگویم روزهایم بوی گوگرد می‌دهد و خورشید هر روزم لامپ کم‌رمقی‌ست که خیلی‌وقت‌ها حوصله‌اش سر می‌رود از دائم روشن بودن.

باید بگویم خیلی وقت‌ها چندمتر زیر زمین، زیر زمینی که عابرها برای خرید و رفتن به رستوران و تماشای تئاتر، راحت رویش راه می‌روند، یکی مثل من زنده است، بیدار است و دارد به روزهای دور و لحظه‌های خوب از دست رفته فکر می‌کند. باید بدانند من خسته‌ام وپیاده‌روهای سنگی و خفه این جا عابری ندارد و کسی نیست که به من خسته نباشید بگوید.

باید حرف بزنم. از چای‌هایی که مثل رابطه‌های این روزهایم زود سرد می‌شوند. باید گله کنم از بارانی که وقتی می‌بارد که من چتر همراهم ندارم و گله کنم از آن روزهایی که تمام ماشین‌های دنیا فقط و فقط دربست می‌روند.

بعد از این‌همه حرف نزدن، بعد از این که این‌همه حرف، به زبان نرسیده از دهان افتاد، بعد از تمام جمله‌هایی که از بس نگفته شد، فاعل و مفعولش را گم کرد حالا وقت حرف زدن است. وقتش است که بگویم دوستت دارم. دوستت دارم را قوی‌تر و با خاطری جمع‌تر از گذشته بگویم.

باید حرف بزنم. به جای این که راه بروم، روی صندلی بنشینم، خطوط پررنگ سکوت را هی ادامه بدهم خوب است که مثل کودکی تازه به حرف افتاده، زبان باز کنم. زبان باز کنم؛ آن هم بعد از این همه سال. نمی گویم قطعی‌ست اما شاید، شاید قلب ناآرامم قدری آرام شود.

■ زیتا ملکی

ویتامینه

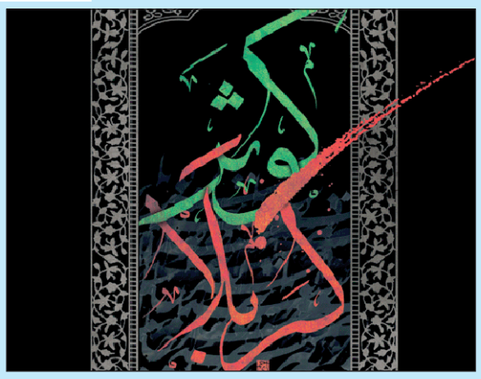

بعد از «مفاتیح الحیات» که بدون شک پرفروش‌ترین کتاب سال ۹۱ است، اثر دیگری از آیت الله جوادی آملی منتشر شده که بازهم در کمتر از یک ماه به سرعت مخاطبان خود را پیدا کرد و به چاپ دوم رسید. «کوثر کربلا» شامل مجموعه‌ای از سخنرانی‌های «آیت الله جوادی آملی» در دهه‌های محرم در شهرستان آمل به همراه مراثی گفته شده از زبان معظم له است که از گفتار به نوشتار تبدیل شده و در ساختاری جدید و منطقی به صورت مهندسی پژوهشی عرضه شده است.

مقدمه کتاب نیز به قلم «آیت الله» است؛ این مقدمه یک تحلیل عرفانی از رویکرد نهضت کربلا به دست می‌دهد و با بیان ابعاد جهاداصغر، اوسط و اکبر و نیز هجرت اصغر، اوسط و اکبر به مقام والای سیدالشهداء (ع) اشاره کرده و ویژه خواص و نخبگان است، گرچه مردم متوسط هم می‌توانند از آن بهره ببرند.

کتاب «کوثر کربلا» مشتمل بر سه جام است؛ مباحث این سه جام همگی زیرمجموعه «عقل نظری» هستند و به تعبیری دیگر، جزء مباحث حکمت نظری و عملی بوده که برخی درباره شناخت، هست و نیست‌ها و بعضی درباره شناخت بایدها و نبایدها هستند و انتخاب کلمه جام به جای فصل از آن روست که با نام کتاب هماهنگی بیشتری دارد. در جام یکم کتاب «کوثر کربلا» رسالت‌های معرفتی کربلا بیان می‌شود که محورش بیان هست و نیست‌های مهم است؛ در جام دوم رسالت‌های عملی ـ اجرایی کربلا ارائه می‌شود که محور آن نیز بیان باید و نبایدهای مهم است. در جام سوم که «بلانوشان کربلا» نام دارد؛ مقتل سیدالشهدا (ع) با رویکرد خاص تربیتی ارائه شده که این رویکرد علت امتیاز آن از سایر مقاتل است؛ پیش از آغاز مقتل در عنوان «یادسپاری مهم» نظر استاد درباره نقل‌های مورخان و ارباب مقاتل، وقایع قبل و بعد از عاشورا به گونه‌ای شفاف بازگو شده که برای سخنوران و مداحان بسیار راهگشا است. اگر برای اربعین دارید آماده می‌شوید و در تدارک حضوری عاقلانه - عاشقانه در مکتب عاشورا هستید، این کتاب را از دست ندهید.

بوی بارون